1.6 Lakivaliokunta

Vaikutusvallan väärinkäyttö
HE 79/2010 vp — EV 373/2010 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.3.2011, että hallitus ryhtyy kiireellisesti valmistelemaan lainsäädäntöehdotuksen vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoimiseksi.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti hallitus selvittää lainsäädäntövaihtoehdot vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoimiseksi. Oikeusministeriö asetti 25.4.2014 työryhmän selvittämään muun muassa tätä kysymystä (lahjusrikoksia koskevien säännösten eräitä muutostarpeita selvittävä työryhmä, OM 7/41/2014). Työryhmän mietintö valmistui helmikuussa 2015 ja siitä pyydettiin lausunnot. Lainsäädäntöehdotuksen valmistelua on jatkettu~~käynnissä~~ oikeusministeriössä, mutta asiaa koskeva arviointi on vielä käynnissä.

http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1424344162095/Files/OMML_9_2015_Lahjusrikos_126_s.pdf
Kentän koodi muuttunut
http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1441269834090/Files/OMML_47_2015_Lausuntotiiv_42_s.pdf
Kentän koodi muuttunut

Jussi Matikkala, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

~~Esitutkintaviranomaisten toiminnan valvonta ja s~~Salaisista tiedonhankintakeinoista päättäminen
HE 222/2010 vp — EV 374/2010 vp
Lakivaliokunta

> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää ja harkitsee, tulisiko salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva ratkaisutoimivalta osoittaa tuomioistuinten toimivaltaan.

Uusi esitutkintalaki (805/2011) ja pakkokeinolaki (806/2011) tulivat voimaan 1.1.2014. Samaan aikaan tulivat voimaan niitä muuttavat lait, jotka perustuvat hallituksen esitykseen 14/2013 vp. Yhteistyössä oikeus- ja sisäministeriöiden kesken valmisteltiin näihin lakeihin sekä poliisilakiin liittyvä valtioneuvoston asetus esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta (122/2014), joka tuli voimaan 17.2.2014. Asetuksella säädetään yksityiskohtaisesti muun muassa salaisten pakko- ja tiedonhankintakeinojen käytön kirjaamisesta. Asetuksen mukaisesti Poliisihallitus on asettanut salaisten pakko- ja tiedonhankintakeinojen käyttöä seuraamaan ryhmän, joka koostuu sisäministeriön, poliisin, rajavartiolaitoksen, puolustusvoimien ja Tullin edustajista. ~~Eduskunnalle on annettu 30.12.2014 hallituksen esitys (HE 346/2014 vp), jossa ehdotetaan muutettavaksi poliisin hallinnosta annettua lakia sekä poliisilakia ja pakkokeinolakia.~~ Suojelupoliisi siirrettiin vuoden 2016 alussa~~äisiin~~ Poliisihallituksen alaisuudesta suoraan sisäministeriön alaiseksi poliisiyksiköksi. Ennen uusien salaisia pakko- ja tiedonhankintakeinoja koskevien hankkeiden käynnistämistä on tarkoituksenmukaista saada kokemuksia vuoden 2014 alussa voimaan tulleiden uusien esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilakien toimivuudesta. Samoin on tarpeen, että suojelupoliisin asemaan vaikuttavat lainsäädäntömuutokset ovat tulleet tehdyiksi~~tiedossa~~.

Janne KanervaJaakko Rautio, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Syyteneuvottelujärjestelmän seuranta
HE 58/2013 vp — EV 68/2014 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.6.2014, että oikeusministeriö seuraa ja arvioi syyteneuvottelua koskevan lainsäädännön soveltamista ja toimeenpanoa edellä todettujen periaatteellisten ongelmien ja järjestelmän uutuuden vuoksi ja antaa lakivaliokunnalle selvityksen lainsäädännön toimivuudesta vuoden 2017 loppuun mennessä.

Asiassa ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Oikeusministeriö tulee teettämään tällaisen selvityksen.”

Jaakko Rautio, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Avioliittolain muutokset
KAA 3/2013 vp; EK 41/2014 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viivytyksettä valmistelemaan esityksen tasa-arvoisen avioliittolain edellyttämistä muutoksista tarvittaviin muihin lakeihin ja antaa esityksen eduskunnan käsiteltäväksi 31.12.2015 mennessä.

Hallitus antoi 15.10.2015 eduskunnalle lausumassa edellytetyn sisältöisen esityksen eräiksi avioliittolain muutoksen edellyttämiksi lainmuutoksiksi (HE 65/2015 vp). Esitys sisälsi tasa-arvoista avioliittoa tarkoittavan avioliittolain muutoksen edellyttämät lainsäädäntömuutosehdotukset muuhun paitsi sosiaali- ja terveysministeriön toimialan lainsäädäntöön. Eduskunta hyväksyi esitykseen sisältyneet lakiehdotukset 17.2.2016 ja lait vahvistettiin 8.4.2016. Oikeusministeriön toimialalla lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

-Sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvan lainsäädännön muutosehdotukset valmistellaan erikseen ja annetaan eduskunnan käsiteltäväksi siten, että nekin voidaan saattaa voimaan avioliittolain muutoksen kanssa samanaikaisesti 1.3.2017.

Antti Leinonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Identiteettivarkaudet
HE 232/2014 vp; EV 335/2014 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa itsenäisenä esiintyvän identiteettivarkauden nykyisten tutkintakeinojen ja -valtuuksien toimivuutta ja riittävyyttä, ja jos aihetta ilmenee, ryhtyy toimenpiteisiin kyseisten rikosten torjunnan ja selvittämisen tehostamiseksi.

Identiteettivarkautta koskeva rikoslain 38 luvun uusi 9 b § (368/2015) on tullut voimaan 4.9.2015. Uuden rikoksen torjunnasta ja selvittämisestä ei ole vielä kertynyt mainittavasti kokemuksia. Tarvittavat soveltamiskäytäntöä koskevat tiedot voidaan hankkia sekä selvittämiskeinojen ja -valtuuksien toimivuus ja riittävyys arvioida, kun vuoden 2014 alussa voimaan tulleen pakkokeinolain (806/2011) muuttamis- ja täydentämistarpeet tulevat pohdittaviksi.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Janne Kanerva, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Oikeudenhoidon uudistamisohjelma
HE 246/2014 vp; EV 308/2014 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellyttää, että hallitus joutuisasti selvittää tarpeen ja mahdollisuudet ottaa käyttöön järjestelmä, jossa suullinen näyttö otetaan muutoksenhakutuomioistuimessa vastaan käräjäoikeudessa tehdyn kuva- ja äänitallenteen avulla.

Oikeudenhoidon uudistamisohjelman vuosille 2013−2025 (OMML 16/2013) keskipitkän aikavälin tavoitteena on selvittää edellytykset ja aikataulu sellaisen järjestelmän käyttöönottamiselle, jossa suullinen näyttö otetaan muutoksenhakutuomioistuimessa vastaan käräjäoikeudessa tehtyä videotallennetta katsomalla. Kysymys olisi periaatteellisella ja teknisellä tasolla merkittävästä muutoksesta oikeudenkäyntimenettelyyn. Muutoksen toteuttaminen edellyttäisi käytännössä oikeudenhoidon uudistamisohjelman muiden uudistusten toimeenpanoa, esimerkiksi käräjäoikeusverkoston supistamista. Tämän vuoksi selvitystyötä ei ole vielä käynnistetty.

Maarit Leppänen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Perinnönjaon oikaisu
HE 91/2014 vp; EV 235/2014vp
Lakivaliokunta

> 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisesti valmistelemaan esityksen perinnönjaon peräyttämistä ja palautusvastuuta koskevaksi täydentäväksi sääntelyksi sellaisia tapauksia varten, joissa avioliiton ulkopuolella ennen 1.10.1976 syntyneellä lapsella on uuden isyyslain 67 §:n 1 momentissa tarkoitetuin tavoin tai sen seurauksena perintöoikeus isänpuoleisen perittävän jälkeen ja antaa esityksen eduskunnan käsiteltäväksi hyvissä ajoin niin, että ehdotetut muutokset voivat tulla samanaikaisesti voimaan uuden isyyslain kanssa.
>
> 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi perintö- ja testamenttisaannon vanhentumiseen sekä perinnönjaon peräyttämiseen ja palautusvastuuseen liittyviä lainsäädännön yleisiä uudistustarpeita erityisesti oikeusvarmuuden ja omaisuuden suojan näkökulmasta ja ryhtyy arvioinnin perusteella tarvittaessa lainsäädäntötoimenpiteisiin.

1. Hallitus antoi 22.10.2015 eduskunnalle lausumassa edellytetyn sisältöisen esityksen perinnönjaon oikaisua ja omaisuuden palautusvelvollisuutta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 72/2015 vp). Lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

2. Oikeusministeriö asetti 20.3.2015 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin arvioida perintö- ja testamenttisaannon vanhentumiseen sekä perinnönjaon peräyttämiseen ja palautusvastuuseen liittyvät lainsäädännön yleiset uudistamistarpeet. Työryhmä esitti mietinnössään (OM mietintöjä ja lausuntoja 48/2015) lainsäädäntöehdotuksen perinnönjaon oikaisua ja omaisuuden palautusvelvollisuutta koskevaksi sääntelyksi (ks. 1. kohta). Lisäksi työryhmä arvioi, ettei perintö- ja testamenttisaannon kymmenen vuoden vanhentumisajan lyhentäminen olisi perusteltua. Lähes kaikki lausunnonantajat yhtyivät tältä osin työryhmän näkemykseen. Lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Antti Leinonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Rattijuopumuksen rangaistukset
EK 56/2014 vp; KAA 3/2014 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta on hylännyt rattijuopumusta koskevan kansalaisaloitteen.

Eduskunta on kirjelmässään ilmoittanut hyväksyneensä seuraavat lausumat:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisesti toimiin alkolukon käytön lisäämiseksi.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lainsäädäntöehdotukset siitä, että valvontaviranomaiselle annetaan toimivalta keskeyttää alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alaisena ajoneuvoa kuljettavan henkilön ajo, vaikka teko ei sellaisenaan täyttäisi rattijuopumusrikoksen tunnusmerkistöä.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii selvityksen, jossa sekä perustunnusmerkistön mukaisen rattijuopumuksen että törkeän rattijuopumuksen promillerajan tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan kokonaisvaltaisesti eri näkökohdat huomioon ottaen.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii selvityksen rattijuopumuksen rangaistuskäytännöstä. Selvityksessä tulee erityisesti kiinnittää huomiota kuolemantapauksiin päätyneiden rattijuopumusten rangaistuskäytäntöön ja vähimmäis- ja enimmäisrangaistuksiin.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa nuorten rattijuopumuksesta epäiltyjen päihdetilanteen kartoitusta ja siihen liittyviä jatkotoimia.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee uuden kokonaisvaltaisen periaatepäätöksen liikenneturvallisuuden parantamiseksi.

1. Alkolukon käytön lisäämiseksi on ryhdytty välittömiin toimiin. Alkolukkosääntelyä uudistetaan, ja tavoitteena on selkeyttää sääntelyä niin, että alkolukon käyttö olisi jatkossa houkuttelevampaa. Alkolukkojen käytön yleistymistä ovat hidastaneet erityisesti niiden kallis hinta ja ajokieltojen lyhyet pituudet. Alkolukkolainsäädännön uudistamista koskeva HE 68/2016 on annettu eduskunnalle 28.4.2016. Esityksellä pyritään lisäämään alkolukkojen käyttöä ajokiellon vaihtoehtona ja laskemaan alkolukko-ohjelman hintaa.

2. Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee parhaillaan tieliikennelainsäädännön kokonaisuudistusta. Osana kokonaisuudistusta valmistellaan poliisille toimivaltasäännös, joka mahdollistaa maistelleen henkilön (veressä alle 0,5 promillea alkoholia) ajon keskeyttämisen.

3. Oikeusministeriössä on alettu valmistella lausuman mukaisesti selvitystä, jossa arvioidaan kokonaisvaltaisesti sekä perustunnusmerkistön mukaisen rattijuopumuksen että törkeän rattijuopumuksen promillerajan tarkoituksenmukaisuutta.

4. Oikeusministeriön tarkoituksena on teettää tutkimus, jossa tarkastellaan rattijuopumusten rangaistuskäytäntöä sekä yleisesti että erityisesti kuolemaan johtavissa tapauksissa (kuolemantuottamus, törkeä kuolemantuottamus). Tarkoituksena on tarkastella rangaistuskäytäntöä eri rikosten yhdistelmissä, niihin liittyviä rangaistusasteikkoja ja rikosten yleisyyttä.

5. Hallitus toteuttaa SOTE-uudistuksen, jossa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen siirretään SOTE-alueiden vastuulle vuonna 2019. Hallitusohjelma suhtautuu erittäin kriittisesti kunnille osoitettaviin lisätehtäviin. Tässä tilanteessa kuntien sosiaalitoimelle ei voida eikä ole järkevää osoittaa erillisiä päihdekartoitusta tai päihdekeskusteluja koskevia lisätehtäviä. Eduskunnan lausumaa toteutetaan jatkamalla nykyisten mallien toteutusta, hakemalla yhteistyötä muiden vastaavien mallien kanssa ja erityisesti varmistamalla Tie selväksi -mallin toteuttaminen SOTE-alueiden ohjauksen yhteydessä.

6. Liikenne- ja viestintäministeriö on aloittamassa valmistelutyön tieliikenneturvallisuuden periaatepäätöksen osalta. Työtä tullaan tekemään poikkihallinnollisesti.

Ville Hinkkanen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Hallintolainkäyttölain kokonaisuudistus
HE 245/2014 vp; EV 296/2014 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellyttää, että hallitus saattaa ripeästi loppuun pitkään jatkuneen hallintolainkäyttölain kokonaisuudistuksen ja antaa asiasta esityksen eduskunnalle.

Hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön uudistusta on valmisteltu pitkään. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan oikeusprosesseja nopeutetaan ja mahdollistetaan tuomioistuinten keskittyminen ydintehtäviin. Lyhennetään tuomioistuinten käsittelyaikoja muun muassa joustavoittamalla tuomioistuinten kokoonpanosäännöksiä, kehittämällä korkein hallinto-oikeus aidoksi ennakkoratkaisutuomioistuimeksi sekä rajaamalla valitusoikeuksia huomioon ottaen perustuslaista ja ihmisoikeussopimuksista tulevat reunaehdot. Hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön uudistaminen liittyy kiinteästi näihin tavoitteisiin.

Oikeusministeriö on muodostanut hallintolainkäyttölainsäädännön uudistusta viimeistelevän verkoston, johon kuuluu tuomareita korkeimmasta hallinto-oikeudesta, alueellisista hallinto-oikeuksista, vakuutusoikeudesta ja markkinaoikeudesta sekä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta. Tarkoitus on antaa asiasta hallituksen esitys kuluvalla vaalikaudella.

Sami Manninen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Sakon muuntorangaistusmenettelyn keventäminen ja yksinkertaistaminen
HE 291/2014 vp; EV 363/2014 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää mahdollisuudet keventää ja yksinkertaistaa sakon muuntorangaistusmenettelyä ja sitä edeltäviä vaiheita ja valmistelee tarvittavat ehdotukset annettavaksi samanaikaisesti eduskunnalle sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain voimaanpanoa koskevan lakiehdotuksen kanssa

Sakon muuntorangaistusmenettelyn keventämistä ja yksinkertaistamista selvitetään eduskunnan lausuman mukaisesti ja tavoitteena on antaa hallituksen esitys vuoden 2016 aikana. Valmistelu tehdään kuitenkin erillään sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain voimaanpanoa koskevasta lakiehdotuksesta, joka on sidoksissa vireillä olevien tietojärjestelmähankkeiden etenemiseen.
~~Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain voimaantulo riippuu oikeus- ja poliisihallinnon tietojärjestelmäuudistusten valmistumisesta. Voimaantulo on tämän hetkisen arvion mukaan joulukuun alussa 2016. Tilanne selviää tarkemmin helmi-maaliskuussa 2016 tehtävän tilannekatsauksen mukaan.~~

Lausuman otsikossa mainittu lainsäädäntö on kumottu lailla 1695/2015~~ehdotettu kumottavaksi~~, koska uudistuksen edellyt~~-~~tämä rahoitus 12,4 miljoonaa euroa on poistettu Julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2016–2019. ~~Lainsäädännön kumoaminen on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä (HE 62/2015 vp).~~ Tällä ei ole kuitenkaan vaikutusta lausumassa mainitun menettelyn yksinkertaistamistavoitteen kannalta.

Juho Martikainen~~Leena Kuusama~~, hallitussihteeri~~neuvos~~, oikeusministeriö

Vakuutusoikeuden yksimielisten asioiden ratkaiseminen sekä työoloja, yritystoimintaa ja sotilasvamma-asioita tuntevien jäsenten nimitysmenettely
HE 104/2014 vp; EV 330/2014 vp
Lakivaliokunta

> 1. Eduskunta edellyttää, että oikeusministeriö seuraa yksimielisten asioiden ratkaisemista ilman muodollisen istunnon pitämistä koskevan sääntelyn toimivuutta ja vaikutuksia sekä antaa lakivaliokunnalle vuoden 2018 loppuun mennessä selvityksen siitä, millaisissa ja kuinka suuressa osassa eri kokoonpanoissa ratkaistavia asioita menettelyä on sovellettu, miten se on toiminut ja millaisia vaikutuksia sillä on ollut vakuutusoikeuden toimintaan ja asianosaisten oikeusturvaan.
>
> 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi mahdollisuudet muuttaa vakuutusoikeuden työoloja, yritystoimintaa sekä sotilasvamma-asioita tuntevien jäsenten nimitysmenettelyä nykyistä avoimemmaksi sekä kelpoisuusvaatimusten asettamista tällaisille jäsenille.

1. Oikeusministeriö seuraa vakuutusoikeuden yksimielisten asioiden ratkaisemista ilman muodollisen istunnon pitämistä koskevan sääntelyn toimivuutta ja sitä, millaisia vaikutuksia sillä on ollut vakuutusoikeuden toimintaan ja asianosaisten oikeusturvaan. Seurantakohteena on myös se,

millaisissa ja kuinka suuressa osassa eri kokoonpanoissa ratkaistavia asioita menettelyä on sovellettu. Oikeusministeriö toimittaa selvityksen lakivaliokunnalle 31.12.2018 mennessä.

2. Oikeusministeriö laatii muistion vakuutusoikeuden työoloja, yritystoimintaa sekä sotilasvamma-asioita tuntevien jäsenten tämän hetkisestä nimitysmenettelystä. Oikeusministeriön linjaus siitä, miten arviointi nimitysmenettelyn muuttamisesta nykyistä avoimemmaksi ja kelpoisuusvaatimusten asettamisesta suoritetaan hallituksessa, pyritään saamaan vuoden 2016 aikana.

Tuula Kivari, kehittämispäällikkö, oikeusministeriö

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta
HE 263/2014 vp; EV 345/2014 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa yhtenäistettyjen järjestäytynyttä rikollisuutta koskevien rikoslain säännösten soveltamista ja toimivuutta, ja jos aihetta ilmenee, ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan ja rikosvastuun toteutumisen tehostamiseksi.

Yhtenäistetyt järjestäytyneitä rikollisryhmiä koskevat uudet rikoslain säännökset ovat tulleet voimaan 1.10.2015. Tarvitaan näin ollen kokemuksia uusien säännösten soveltamisesta ja toimivuudesta. Hallitus seuraa asiaa ja, jos aihetta ilmenee, ryhtyy toimenpiteisiin järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan ja rikosvastuun toteutumisen tehostamiseksi.

Jussi Matikkala, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö.

Tuomioistuinlaki
HE 224/2014 vp; EV 328/2014 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee tarvittavat säännökset sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden ulottamisesta tuomioistuinten lautamiehiin.

Lausumassa edellytetyt säännökset on valmisteltu osana hallituksen esitystä tuomioistuinlaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Hallituksen esitys tuomioistuinlaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 7/2016) on annettu ~~on tarkoitus antaa~~ eduskunnalle helmikuussa 2016. Tietojärjestelmätasolla asia otetaan huomioon tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisterissä, joka on rakenteilla. Edellä sanottujen lisäksi asia ei aiheuta toimenpiteitä.

Anne Hallavainio, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Säätiölain toimivuus ja toimeenpano
HE 166/2014 vp; EV 276/2014 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi uuden säätiölain toimivuutta ja toimeenpanoa sekä antaa lakivaliokunnalle asiasta selvityksen vuoden 2018 loppuun mennessä.

Muotoiltu: Sisennys:Vasen: 1,27 cm

> Uuden säätiölain soveltamista seurataan ja eduskunnalle tullaan antamaan lausumassa tarkoitettu selvitys lausumassa edellytetyssä määräajassa.
>
> Antti Leinonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö